

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. Materia, & forma Sacramenti, simul esse debent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

DE SACRAMENTIS IN GENERE LIBER PRIMVS.

NEO obvia, & probe disputata sunt, præsertim à recentioribus, quæ pertinent ad Sacramentum, ut actum agere, ea rep. tendo, omnino nolim. Seligam ergo, quæ utiliora sunt ad praxim. Tu interim, Amantissime IESU, qui gratiam Sacramentis, seu ex-
cubemus sentibus, in animas tibi addictas effundis, guttulam tui roris in mentem meam ser-
ui benignus insperge.

CAPVT PRIMVM.

De Materia, & Forma Sacramentorum.

MATERIA Sacramenta constant rebus, & verbis, & quæ materiam, & formam vocant Theologi, Baptismus v.g. conficitur ex ablutione, qua homo à Baptizante abluatur, atque hæc est materia: & ex illis verbis, quæ ab eodem in quacumque lingua dicuntur, *Ego te baptizo*, &c. atque hæc est forma. Ita est proportio-
nalis inter in cæteris Sacramentis, ut late idem Theologi probant, & nos ea, quæ sunt necessaria, dicemus in con-
sequentiis. Nunc autem, cum loquamur in genere de Sacramentis, illa explicare opus est, quæ, quoad praxim, omnibus Sacramentis sunt communia, quod jam facio.

§. I. Materia, & forma Sacramenti simul esse debent.

1. Simul quidem, sed similitate morali, tum quia Sacramenta sunt entia moralia, tum quia, si requireres similitudinem metaphysicam, cum ad hæc homines huma-
no modo operantes, minus attendere soleant, ea sæpi-
simè invalida essent. Rectè igitur Sorus *In 4. diff. 3. quæst. 1. c. 1. 8.* vocat in hoc Cætanum scrupulosum, quod voluerit, ad validitatem Sacramenti, debere verba in-
choari, antequam actio finiatur, antequam v.g. finiatur, Ablutio in Baptismo, debere inchoari illa verba: *Ego te baptizo*, &c.

2. Illud tamen nota, pro diversitate Sacramentorum, diversam requiri propinquitatem rerum, & actionum
simul, in quibus Dominus IESVS illa constituit.

3. Verum, quæ tandem hæc propinquitas?

Respondeo. Quoad praxim, ad quam nos semper col-
limamus, Sacerdos, vel Minister, cum Sacramentum con-
ficit, debet curare, ut seruet maiorem, quam potest si-
militudinem materię cum formā. Et in cæteris quidem Sa-
cramentis, dum ponit materiam, simul proferat formam,
dum v.g. abluat, dicat: *Ego te baptizo*, &c. At in Sa-
cramento poenitentię statim, absoluta narratione pec-
catorum, in iunctaque poenitentia, dicat verba Absolu-
tionis, & in Sacramento Matrimonii, post explicatū assen-
sū vnius ex conjugibus, explicet alter assensum suum.

4. Quod si propter aliquos casus, qui fortè evenire
possunt, quæras, quænam in rigore distantia materię à

prolatione formæ invalidet Sacramentum? aio tunc in-
validare, quando secundum naturam talis Sacramenti ita
distat materia à forma, ut prudentis arbitrio vnum com-
pletum morale ex utraque non fiat. Si enim hodie
abluas, & cras ore proferas: *Ego te baptizo*, quis non
videt fore invalidum hoc Baptisma, cum ablutio hodie-
na, & verba cras prolata non faciant vnum morale in
hoc genere actionis abluendi? Eadem tamen distantia,
imò major, non faciet invalidum Matrimonii Sacramen-
tum, quia hoc Sacramentum, sequitur naturam contra-
tus civilis, ut clarius apparet, quando per nuncium, vel
litteras in loco distanti matrimonium celebratur. Pro sua
igitur proportionē hæc sunt applicanda cæteris Sacra-
mentis, ut apud DD. latè, S. Th. scilicet *q. 60. art. 6. ad 2.*
Suar. de Sacra. *d. 2. sec. 2.* Valent. Coninch. Hurt. aliosque
ad Bonac. *d. 2. de Sacra. q. 1. p. 2.* Atque ex his jam intelligis,
quid sit illud, quod modo *n. 2.* dixi, eam requiri propin-
quitatem secundum diversitatem rerum, & actionum,
in quibus Dominus Sacramenta constituit.

5. Duo me olim, sed diverso tempore, Sacerdotes con-
venēres, quorum alter me interrogavit, An ipse quendam
poenitentem, qui sua peccata plenè confessus erat, in-
iunctamque poenitentiam acceptaverat, licitè absolverit
non statim, sed post integram forè horam, in qua ipse
Confessor debuit in hoc eodem confessionis, ex urgen-
ti necessitate, prolixum habere sermonem cum quodam
magnæ auctoritatis Principe. Alter vero quæsiuit, An
ritè simile quid fecerit in extrema vnctione conferenda?
Nam dum primam vnctionem adhibuisset, formæque
patters illi vnctioni respondentem, ut fit, sed non to-
tam protulisset, visus est certò infirmus animam exha-
lasse, unde omnino destitit ab incepto ministerio Sacer-
dos, ut desistere certe debuit, sed quia post integram cir-
citer horam infirmus oculos aperuit, vivisque manifestè
apparuit, idem Sacerdos formam iterum adhibuit, quam
integram non protulerat, non repetita tamen vnctione,
quæsiuit ergo an ritè se gesserit?

6. Respondi, priorem ritè, & licitè se gessisse, nequa-
quam posteriorem. Ratio fuit, quia poenitentia, quæ est
ad modum iudicii, Olerat prædictam illam distantiam,
quantum est ex hoc capite, præscindendo, an in eo in-
terjecto tempore peccaverit, vel non peccaverit poeni-
tens, &c. At mihi videtur eadem distantia non tolerari à
Sacramento Extremæ Vnctionis, quod est institutum ad
modum

modum deprecationis, ut coniuncta cum vñctione: Debuera ergo Sacerdos ille vñctionem iterare, quia illa prior vñctio se habuit, ac si nunquam fuisset pro hoc Sacramento, cum non potuerit propter illam distantiam facere vñtatem moralem cum forma post horam.

7. Inquires, si Sacerdos impleverit vnam, vel alteram vñctionem, atque integrè formis primis his vñctionibus correspondentes proferret, sed deinde, propter similem paroxysmum, post horam vellet Sacramentum perficere, deberetne iterum primas illas vñctiones, formæque ipsi affixas repetere?

8. Respondeo, debere. Ratio est, quia communior, & vera sententia, quam docet Suar. Conich. cum G. Hurtado de extr. vi. diff. 9. S. Th. est gratiam in hoc Sacramento confecti in instanti ultimo, quod continget esse si prolatione formæ, vel exhibitione ultimæ vñctionis: Quare primæ illæ vñctiones cum suis, quævis integris formis, non fuerunt Sacramentum. Cum ergo ex alia parte, propter distantiam interiecti temporis, non possint, ut jam dictum est, facere moraliter vnum cum consequentibus vñctionibus, debebunt repeti. Nec Sacramentum reiterabitur, quia, ut dixi, illæ primæ Sacramentum non fuere, si gratiam nullam contulerunt. Ex his ergo disce similia.

De separatione verborum forma inter se.

9. Quidam Sacerdos, dum partem verborum consecrationis protulisset, nimirum *Hoc est corpus*, antequam proferret *meum*, ea distillatio à capite fluens repente fauces impedit, ut fere per semiquadrantem tussis occupatus, illud quod supererat de forma nempe *meum* proferre non potuit, protulit tamen deinde ipsum pronomen *meum* dumtaxat, consecravitne Eucharistiam, idque licitè?

10. Respondeo. Regula generalis in hac re similis est præcedenti: Si enim interruptio sit huiusmodi, ut verba præcedentia, faciant vnum sensum locutionis cum consequentibus, validum fiet Sacramentum, & quidem quando est magna temporis interiectio, quæ tamen non tollat dictum sensum vnius locutionis cum consequentibus, validum fiet Sacramentum, & fiet in gravi necessitate etiam licitè. At verò si interruptio ita sensum distrahat, ut non sit vna locutio, seu vna oratio, certè non conficietur Sacramentum, nec licitè, nec validè, propter rationes supra in simili dictas. Cum igitur in casu præc. & tussientis Sacerdotis magna fuerit illa vnius semiquadrantis intercapedo sensum omnino distrahit, vñtatem impedit, atque adeo Sacramentum constituere non potuit. Quare debuisset ille bonus Sacerdos totam formam repetere: Non ita, si solum semel expuisset, v. g. aut vnum vel alterum verbulum dixisset, v. g. sic, *o bone Deus*, vel *fuge hinc*, vel *Domine tecum*, vel, si dicat baptizans: *Ego te baptizo, verte folium in nomine Patris*, &c. Nam sic nequaquam diuisa (ut ita dicam) fuisset oratio, nec Sacramentum invalidum.

11. Quod hæcenus dictum est, intelligi etiam debet de interruptione per silentium, nam etiam hoc potest esse tantum, ut non fiat vna locutio ex verbis, ante illud dictis, & dictis postea.

12. Quando autem dubium est, an interruptio, siue per alia verba, siue per dictum silentium diviserit notabiliter orationem, vel tu animo pusillanimis decernere id non audeas, certè repetere totam formam, non solum tibi est integrum, verum etiam securius operaberis.

De separatione syllabarum forma.

13. Quod dictum est, sua applicandum est proportionè ad interruptionem inter vnam syllabam, & aliam, nam si quis, postquam pronunciavit *Hoc est corpus meum*, tussit vel sileat, vel loquatur verbulum aliud, & deinde proferat, non conficiet Sacramentum, si est notabilis intercapedo inter syllabam, ut ex dictis colligitur: Sed quid si interruptio sit breviuscula?

14. Respondeo. Si semel Sacerdos tussit, vel respiret, unde tantisper quiescat, fieri Sacramentum docet Leander tract. 2. de Sacram. Bapt. d. 3. q. 38. in prima edi. Compluti ann. 1642. quam semper cito, licet neget Bonacina, d. 1. d. Sacram. quæst. 2. p. 1. n. 23.

15. Ego omnino explicandam, ac dividendam quæstionem puto, nam de vñca respiratione, partem tioni par, Leander, sententiam accipio, & tamen secutus esse iudico, si repetatur integrè verbum, & interruptio fuit notabilis, repetatur etiam forma locutione verò amplector Bonacina sententiam, enim, si quis ita dicat: *Ego te baptizo*, & deinde interponat *Deus*, tum denique addat *in nomine Patris*, vel *Hoc est Corpus meum*, non conficiet Sacramentum. Ratione bis alterius verbi distrahit sensum syllabæ præcedentis, quod non facit momentanea illa tussis, & multo magis vñca respiratione, ut ipsæ audientium aures scilicet colligant.

16. Qui tamen repetit aliquam primam syllabam, bi formæ, sic v. g. *Hoc est Corpus meum*, & calix sanguinis mei, conficit Sacramentum, quia prima syllaba in tam brevi tempore repetita sensum mæ destrahere non solet, & sic sine distractione loquuntur sæpe balbutientes, quos Siculi dixerunt *lamus*.

§. II. Materia, & Forma Sacramenti non debent immutari.

1. Nihil est communis illa Regula, Mutatio materiae facit invalidum Sacramentum, accedens vero validitatem non tollit, sed vsum facit illicitum.

2. Sed quæ est mutatio essentialis, quæ accidentalis? Respondeo. Quando, siue materia, siue forma, non convenit cum materia & forma à Christo instituta, & ab Ecclesia visitata, est essentialis, & Sacramentum per illam non fit. Ut si baptizet in vino, coadunato pane ex hordeo, dicas: *Ego te refrigere*, loco, *Ego te prizo*, *Hoc est caput meum*, loco *Corpus meum*, &c. & conveniat quidem cum materia, & forma à Christo instituta, sed fiat mutatio in re, quæ ipsas non distrahit, alia, erit accidentalis, & fiet per illas Sacramentum, semper cum peccato mortali ex se; quia sit causa Ecclesiæ: nisi sit adeo parva, ut pro nihilo reputetur, quando ad summum erit peccatum tantummodo veniale. Quare si dicas: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, & Spiritu Sancto* probabilissimum est fieri baptismum, præ hæc verba non aliud etiam in communi hominum acceptatione, significant, nisi quod significat interpres forma, quia supponimus sic dici ob imperitiam hominum latini, vel ob impedimentum linguæ, ut habet Zacharia Pontifex C. Retulimus de consor. d. 4. Non ita, si quis mutaret vnam literam, quæ in communi dicitur, & ad aliud omninè diversum distraheret locutionis, tunc enim Sacramentum non fieret, ut si quis dicat: *Ego te baptizo, in nomine Maris, Filij, &c.* Non igitur attendendum est ad mutationem litterarum, sed ad significationem vocis, quæ ex mutatione litterarum surgit. Pari modo, si baptizes in aqua calida, vel baptizans, imò licitè in casu necessitatis infirmum, & pueri, quia non est mutatio nisi accidentalis, & sine necessitate id faciens, quia est parva mutatio, peccatum venialiter, dummodo non intendas facere novum ritum in Ecclesia.

Hæc sint satis, nam cætera dicentur, cum de singulis Sacramentis.

3. Illud hic locum commodum nanciscemur, quod attendendum, si cum errore forma Sacramenti proferatur.

Respondeo. Error hic, vel ex primis exterioribus, vel forma, vel solum habetur in mente.

4. Si prius, utere allata regula, Nam, si substantia sensum mutet, ut, si Arius dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filij creature*, &c. non fiet Sacramentum, non mutet, fiet, ut, si quis dicat: *Ego te te, vel te baptizo, &c.* putans esse necessariam illam repetitionem vel illud nomen: nam error hic est valde extrinsecus significationi verborum, & illud quod tu addis, non distrahit verum sensum, &c.